

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2021-05-10
Stockholm

Mål nr
P 2034-20

Sid 1 (7)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-01-29 i mål nr P 758-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Kils kommun
Box 88
665 23 Kil

Ombud: Advokat V.F H

Motparter

1. I.A

2. S-Å A

3. S.A.A

4. S.B

5. W.C

6. M.E

Dok.Id 1678113

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

7. C.E

8. C.F

9. K.N

10. N.F.N

11. D.N

12. O.H

13. M.L

14. A.H

15. K-Å.J

16. L.K

17. P.K

18. A.K

19. T.K

20. A-C.L

21. H.M

22. M.S

23. Kils Naturskyddsförening

SAKEN

Detaljplan för Runnevåls industriområde, delar av fastigheterna A, B, C, D och E i Kils kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens domslut punkten 2 fastställer Mark- och miljööverdomstolen Kils kommuns beslut den 31 januari 2019, KF § 15, dnr KS17/260 att anta detaljplan för Runnevåls industriområde, delar av fastigheterna A, B, C, D och E.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kils kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa kommunens beslut att anta detaljplan för Runnevåls industriområde, delar av fastigheterna A, B, C, D och E.

Kils naturskyddsförening har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

S.A.A och övriga motparter (S.A.A m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avvisa kommunens överklagande eller, i andra hand, avslå överklagandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kils kommun har vidhållit vad man tidigare har anfört och tillagt bl.a. följande. Mark- och miljödomstolens krav på utredning av alternativa placeringar saknar stöd i såväl praxis som lag. Om det framöver kommer att krävas så omfattande krav på en miljökonsekvensbeskrivning som mark- och miljödomstolen har ställt, kommer det att få stora konsekvenser för landets kommuner och medföra att detaljplanearbetet kompliceras och de utredningar som måste finnas med i arbetet öka i omfattning.

S.A.A m.fl. har till stöd för att kommunens överklagande ska avvisas anfört bl.a. följande. Det finns inget politiskt beslut eller på annat sätt dokumenterat beslut från politiskt håll i kommunen att överklaga till Mark- och miljööverdomstolen. Tjänsteman/kommundirektören överskrider sitt mandat som anställd tjänsteman, jfr kommunens delegationsordning och 5 kap. 2 § respektive 6 kap. 38 § kommunallagen (2017:735). Till stöd för att kommunens överklagande ska avslås har de i allt väsentligt vidhållit vad de tidigare anfört.

Kils naturskyddsförening har i allt väsentligt vidhållit vad man tidigare anfört.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Formella invändningar

S.A.A m.fl. har yrkat att kommunens överklagande ska avvisas på den grunden att kommunens administrativa chef inte har haft behörighet att överklaga.

Kommunstyrelsen får, enligt huvudregeln, själv eller genom ombud företräda kommunen i alla mål och ärenden, se 6 kap. 15 § kommunallagen (2017:725). Enligt Kils kommuns delegationsordning för kommunstyrelsen får kommundirektören föra kommunens talan i mål och ärenden inför domstolar och även ge fullmakt till ombud att föra kommunens talan i mål och ärenden inför domstol (punkterna 1 och 2). Kommundirektören får, enligt reglerna för vidaredelegering, delegera rätten att föra kommunens talan i mål och ärenden inför domstol till den administrativa chefen och detsamma gäller för rätten att ge fullmakt till ombud (punkterna 1 och 2). Den administrativa chefen har således varit behörig att via ombud överklaga mark- och miljödomstolens dom. Yrkandet om avvisning av kommunens överklagande kan därför inte bifallas.

Prövning av detaljplanen

Som mark- och miljödomstolen har redovisat ska den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna, se 13 kap. 17 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. En utgångspunkt vid prövningen är att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (1 kap. 2 § PBL). Bestämmelsen ger kommunen möjlighet att inom förhållandevis vida ramar avgöra hur marken inom den egna kommunen ska disponeras

Den aktuella marken utgör brukningsvärd jordbruksmark. Sådan mark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap. 4 § miljöbalken).

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i underinstansernas bedömning att ianspråktagandet behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

I frågan om kommunen har visat att behovet, på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt, inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk antecknar domstolen följande. Av planbeskrivningen framgår att detaljpaneläggningen avser ett område inom Kils tätort och i anslutning till redan existerande Runnevåls industriområde. I kommunens översiktsplan från år 2010, vilken aktualitetsprövades år 2020, är området utpekat för verksamheter och för omlastningscentral. Kommunen har bedömt att detaljplanen för området, beroende på att ett industriområde anläggs, kommer att få betydande miljöpåverkan och därför har det upprättats en miljökonsekvensbeskrivning (jfr 6 kap. 3 § miljöbalken). I den har det redogjorts för olika alternativa områden som prövats inför detaljplanens antagande varvid (se s. 21) bl.a. redovisats följande:

Sammantaget bedöms planförslaget samt nollalternativet, avseende Södra Lersätter, Sätterberga och Lökene, vara de mest fördelaktiga alternativen utifrån beaktade miljöaspekter.

Södra Lersätter bedöms dock inte utgöra ett lämpligt alternativ. Detta på grund av områdets begränsade storlek, närhet till Kilsravinerna och föreliggande risker för skred inom området samt kostnader för anslutning till kommunalt dricks- och spillvatten.

Sätterberga bedöms inte heller utgöra ett lämpligt alternativ. Detta på grund av kostnader för inköp av mark, ny väganslutning och anslutning till kommunalt dricks- och spillvatten. Området har dessutom inte stöd i gällande översiktsplan.

Inte heller Lökene bedöms utgöra ett lämpligt alternativ. Detta på grund av områdets värde för rekreation och friluftsliv samt kostnader för ny väganslutning och anslutning till kommunalt dricks- och spillvatten. Området har dessutom inte stöd i gällande översiktsplan.

Utifrån detta bedöms planförslaget vara det mest lämpliga alternativet för föreslagen utveckling. Detta trots att ett plangenomförande tar i anspråk en del brukningsvärd jordbruksmark.

Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller miljöbalkens krav på att innehålla en identifiering av rimliga alternativ med hänsyn till detaljplanens syfte och geografiska bredd (jfr 6 kap. 11 § 2 miljöbalken).

Mark- och miljööverdomstolen anser vid en samlad bedömning också att Kils kommun har visat att behovet av mark inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Mark- och miljödomstolens domslut

punkten 2 ska därför ändras och kommunens beslut att anta detaljplanen för Runnevåls industriområde fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Gösta Ihrfelt och Lars Olsson, referent, samt tekniska rådet Inger Holmqvist.

Föredragande har varit Liselotte Haraldsson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-01-29
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr P 758-19

PARTER

Klagande 1-156

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

Dok.Id 451651

Postadress

Box 1070
462 28 Vänerns borg

Besöksadress

Hamngatan 6

Telefon

0521-27 02 00

Telefax

0521-27 02 80

Expeditionstid

måndag – fredag
08:00–16:00

E-post: mmd.vanersborg@dom.se

www.vanersborgstingsratt.domstol.se

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

Motpart

Kils kommun, Box 88, 665 23 Kil

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kils kommuns beslut den 31 januari 2019, KF § 15, diariennr KS 17/260, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för delar av fastigheterna A, E, F samt D och 1:3 i Kils kommun
(Runnevåls industriområde) _____

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandena från A - Z

2. Mark- och miljödomstolen upphäver Kils kommuns beslut den 31 januari 2019, KF § 15, dnr KS17/260, att antal detaljplan för delar av fastigheterna A, E, F samt D och 1:3 (Runnevåls industriområde).
-

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Kils kommun (i det följande kommunen) beslutade vid sammanträde den 31 januari 2019 att anta detaljplan för Runnevåls industriområde. Syftet med planen är att möjliggöra uppförandet av byggnader och anläggningar för industriändamål.

YRKANDEN M.M.

Kils Naturskyddsförening, Handikappföreningarna i Kil, 1:167) m.fl.

har överklagat kommunens beslut om antagande av detaljplan och yrkat att detaljplanen ska upphävas. Kurt Jonsson och Leif Moås har därutöver yrkat att de slutsatser som vilar på undersökningarna WSP 102110935 1(5) PM utredning av förväntad bullerbelastning Humletorp, 2015-05-08, och WSP RAPPORT 10210935.01 Runnevåls industriområde, utredning av befintliga ljudnivåer 2015-05-06, ska avvisas.

Kils Naturskyddsförening har anfört bl.a. följande. Beslutet att anta detaljplanen kommer medföra ett stort ingrepp i närmiljön och ta i anspråk värdefull åkermark. Därutöver kommer tung trafik återkomma till Kils samhälle. Det finns möjlighet att ordna plats för industriverksamhet på annan plats än vid Runnevål.

Handikappföreningarna i Kil har anfört bl.a. följande. Ett industriområde i tätbebyggt område, bredvid ett bostadsområde, kommer genom utsläpp, buller och trafik öka hälsoriskerna samt försvåra en redan besvärlig livssituation för människor med funktionshinder. Planen kommer medföra en betydande ökning av trafiken.

J.L, P.L, J.B, L.A, M.A, L.G, L.F och P.S har anfört bl.a. följande. Kommunen hänvisar i miljökonsekvensbeskrivningen (i det följande MKB) till en utredning i om alternativa platser för industriområdet. Denna utredning har inte varit offentlig och har därför inte kunnat granskas av medborgarna. Vissa av de alternativa områdena som anges i MKB:n är i privat ägo och disponeras inte av kommunen. Kommunens undersökning har tagit sikte på

detaljplaneområdet och motsvarande undersökningar finns inte för de tre alternativ som kommunen bedömt vara likvärdiga med planområdet. Kommunen har inte redovisat hälsoeffekter för människor på ett adekvat sätt.

Y.F, S.F, C.W, L.W, L. H., R. M, K-E. B, L.L och H.M har anfört bl.a. följande. Det är svårt att med stöd av granskningsutlåtandet finna var kommunen gjort kompletteringar i planbeskrivningen. Det framkommer inte vilket underlag kommunen använt för att bedöma planförslagets påverkan på de nationella miljökvalitetsmålen och regionala miljömålen, eller vilka mål det är frågan om. Kommunen gör vaga och generella påståenden utan hänvisningar eller referenser.

X -X-X har anfört bl.a. följande. Kommunen har inte behandlat frågan om lågfrekvent buller. Planområdet är en öppen yta, där kumulativa krafter och ljud kommer att inverka i området. Bullervallar är verkningslösa mot lågfrekvent buller och kan i vissa fall istället förstärka lågfrekvent ljud. Sådana ljud upplevs som obehagliga och orsakar såväl stressreaktioner som försämrad presentation. Trafikbuller upplevs som mer störande om det förekommer mycket lågfrekvent buller.

X-X-X har anfört bl.a. följande. Kommunen uttrycker sig otydligt i granskningshandlingen. Det saknas referenser och förklaringar av vad ord och påståenden konkret innebär, varför det inte går att bedöma vad kommunen menar. Detta medför att det blir omöjligt för kommunens medborgare att förstå detaljplanen och det framstår som att kommunen inte kan stödja sina påståenden. **X, Y och Z** har därutöver

tillagt och X-X-X anført bl.a. følgende. Den nu aktuelle planen är en redigering av detaljplanen för Humletorp 2017. Beträffande nollalternativet stödjer ÖP 2010 i stora delar inte de flesta alternativen, som inte ens finns nämnda i ÖP 2010. Kommunen har inte redovisat den utredning som ligger till grund för de alternativa placeringarna. Runnevål bostadsområde består av mer än 300 bostäder. En placering av industri i närheten av detta bostadsområde kommer påverka betydligt fler människors hälsa än vad som skulle bli fallet med de alternativa placeringarna. Bullervallar stoppar inte lågfrekvent ljud eller vibrationer Bullerundersökningarna har inte funnits med vid samråd eller vid granskning och således undanhållits medborgarna. X-X-X-X har därutöver tillagt bl.a. følgende. Det saknas innehållsförteckning i egentlig mening, referensförteckning och tydlig bilageförteckning. Utredningarna genomfördes för länge sedan. Miljöbedömningen för planen gjordes redan 2014 inför planen avseende Humletorps industriområde. Kommunen påstår, utan undersökningsunderlag, luftmiljön inte kommer att påverkas och, stick i stäv mot tidigare utredning, att bullersituationen inte märkbart kommer försämrats. Vidare hänvisas till en ny översiktsplan, som inte är gällande. I den gällande översiktsplanen, som inte har uppdaterats på åtta år, finns stöd för att använda den aktuella platsen för en omlastningsterminal, inte ett industriområde. Det har inte tagits någon hänsyn till att den skogsmark som tas i anspråk genom planen innehåller spridningskorridorer för hotade fjärilar. X har tillagt och X anført bl.a. følgende. På kommunens hemsida saknas två bullerundersökningar som kommunen refererar till i detaljplanen. Genom planen tas värdefull jordbruksmark i anspråk. Lågfrekvent buller har inte behandlats i planen. Den bullerutredning som legat till grund för samrådet rör annan verksamhet, omlastningsterminal, än den verksamhet som detaljplanen tillåter. I planbeskrivningen framkommer motstridiga uppgifter, bl.a. avseende trafik, stabilitetsproblem, byggnadshöjd m.m. Vissa uppgifter som funnits med vid planen avseende Humletorp har inte tagits med i denna plan, trots att samma förhållanden och samma utredningar gäller. Behovsbedömningen som hänvisas till i

planbeskrivningen har funnits flera år före planen. Undersökningarna och utredningarna utfördes mellan 2009 och 2015. Vad gäller geoteknisk undersökning har en sådan avseende omlastningsterminal från 2009 redovisats, istället för den reviderade undersökningen från 2015. Vissa av de framtagna alternativa områdena återfinns inte i den gällande översiktsplanen och det saknas redovisning utvisandes hur de alternativa områdena tagits fram. Flera av alternativen är i privat ägo och disponeras inte av kommunen. Kommunen har inte tydligt redovisat vilka målkriterier som använts vid bedömningsjämförelsen. Kommunen har inte redovisat hur hänsyn tagits till inkomna synpunkter på MKB:n.

X har till överklagandet bifogat bl.a. dagvattenplan, PM för dagvattenhantering, artikel avseende dagvattenhantering, rapport dagvattenutredning, Trafikverkets rapport Transportsystemet i samhällsplaneringen, LFR:s handbok Äga och förvalta diken, yttranden från Länsstyrelsen i Värmland, Aktbilagorna BE1, PR3, ER1 och SA2 i Lantmäteriets ärende 1715-2018/12, Trafikverkets dokument BVS 1586.20 Banöverbyggnad, Länsstyrelsen i Skåne läns rapport 2007:06. Han har därutöver bifogat domstolsavgöranden m.m.

X-X-X har anfört bl.a. följande. Kommunen har angett att översvämningsrisken minskas till en acceptabel nivå. Vad som avses med detta är oklart. De underjordiska dagvattenmagasin inom kvartersmark som förutsättning för att motverka eller minska översvämningsrisken är utlämnade på plankartan av den 9 maj 2018. Kommunen har inte utrett konsekvenserna för riksintressena.

X-X, M.E, M.L och O.H har anfört bl.a. följande. Kommunen har inte utrett alternativa lokaliseringar utanför tätorterna. De områden som bedömts ha samma förutsättningar som detaljplansområdet har inte undersökts på samma sätt som detaljplansområdet. Kommunen påstår att planområdet är bättre än alternativen utan att redovisa något som går att mäta.

D.N, N.F.N och **W.C** har anfört bl.a. följande. Den geotekniska utredningen utfördes 2009 och inte i samband med framtagandet av den nu aktuella planen. Kommunen lägger stor vikt vid att fastighetsägarna ska ha infiltrationsytor samt anger att gräsbevuxna tak och perkolationsbrunnar kan användas för att klara av dagvattenhanteringen. Enligt den geotekniska utredningen kommer infiltrationsytor och brunnar i stort sett bli verkningslösa. Den låga infiltration som gäller på området kommer inte kunna lösas med de förslag som läggs fram i planen. Dagvatten från bostäder och industrier ska betraktas som avloppsvatten enligt miljöbalken.

X-X-X och **S.B** har anfört bl.a. följande. Kommunen hade redan från början bestämt sig för att Runnevåls industriområde skulle tas i anspråk för planen. Det framgår inte vilka avvägningar kommunen har gjort för att slå fast att alternativen till Runnevål är sämre. Det är bara fråga om en ytlig bedömningsjämförelse, baserat på antaganden. Bl.a. förklaras inte varför förekomsten av jordbruksmark och skogsmark utgör hinder för exploatering av vissa av alternativen, men inte för Runnevål,

X-X-X-X, T.K och **A.K** har anfört bl.a. följande. Detaljplanen kommer påverka det 13:e, 15:e och 16:e miljö kvalitetsmålet. Större sammanhängande och värdefull brukningsvärd jordbruksmark kommer stängas av. Det föreligger en stor risk för ljudstörningar vid bostadsområdet, bl.a. avseende lågfrekvent ljud. Därutöver saknas överblick över konsekvenserna för växt och djurlivet då skogsområdet som ska avverkas – vilket innehåller en skyddad biotop – inte har inventerats.

X-X och **K-Å.J** har anfört bl.a. följande. Kommunen har använt sig av föråldrade rapporter, utredningar och undersökningar. Genom planen tas brukningsvärd jordbruksmark i anspråk. **K-Å.J** har därutöver instämt i vad samtliga övriga klagande anfört.

I.A, S-Å A, X-X och A.H har anfört bl.a. följande. Kommunen har inte översiktligt redovisat hur nya dagvattendammar kommer att fungera tillsammans med de svackdiken som ska anläggas på åkermarken. Den skisserade reningsfunktionen kommer inte fungera vintertid när marken fryser och översvämmat dagvatten inte dunstar. Eventuellt kommer det bli problem med bakterier.

H.M, P.K och X-X-X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Detaljplanen saknar stöd i Översiktsplan 2010. Den nya föreslagna ÖP 2016 gäller inte ännu. Kommunen har inte publicerat alla handlingar i ärendet tillsammans med granskningsutlåtandet, bl.a. har bullerutredningar och geoteknisk undersökning inte presenterats på kommunens hemsida.

X-X-X, C.F, K.N och C.E har anfört bl.a. följande. Jordbruksmarken och skogsmarken som tas i anspråk genom detaljplanen ska skyddas. Området är ett grönområde som används såväl sommartid som vintertid. I Kils tätort är det dåligt med attraktiva grönområden. Exploatering enligt detaljplanen påverkar flera miljökvalitetsnormer negativt, bl.a. god bebyggd miljö, ett rikt odlingslandskap, levande skogar, giftfri miljö, frisk luft och begränsad miljöpåverkan.

X-X-X-X och X har anfört bl.a. följande. Bullervallar kan inte stoppa lågfrekvent ljud. Planen tillåter en högsta byggnadshöjd om åtta meter. Det föreligger därmed en stor risk att hörbart ljud passerar över den tänkta bullervallen som endast blir två meter hög. Eftersom vibrationer lätt överförs i lerjordar är det vanskligt att exploatera Runnevål enligt planen. Det saknas bullerutredningar som stöder kommunens påstående att planläggningen inte märkbart kommer försämra bullersituationen i området. Någon naturvärdesinventering har inte skett avseende skogsmarken som tas i anspråk. Skogen innehåller spridningskorridorer för hotade fjärilar.

X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Sveriges klimat har blivit varmare och mer nederbördsrikt. Den årliga nederbördsmängden kan komma att öka med mellan 10 och 40 procent under det närmaste seklet. Kommunen har i planen inte vidtagit några anpassningar med hänsyn till ökad nederbördsmängd. Detaljplaneområdet är känsligt då två riksintressen finns i nersluttningen av området, mot Fryksdalsbanan och Värmlandsbanan. Dagvatten ska betraktas som avloppsvatten när det avvattnar bostadsområden.

X-X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Kommunen använder sig av en gammal trafikutredning med uppgifter från 2011 och 2014, som skulle ge svar på frågeställningar i ett samråd för Humletorps industriområde 2015.

Trafikutredningen har inte uppdaterats inför nu aktuell detaljplan. Uppgift om trafikflödet och andel tung trafik som anges däri är

visade i underkant i jämförelse med senare prognoser. Vidare är det bara för väg 61 som det finns en prognos fram till 2040, inte för anslutningsgatorna. Utredningen visar dock på trafikproblem som kvarstår än idag, t.ex. att det under trafikintensiva perioder föreligger risk att fordon blockerar en järnvägspassage medan den andra är stängd för tågpassage. Det finns ingen övergripande planering om reglering av den bullerbelastning som de verksamheter planen möjliggör och den tillkommande trafiken kan komma att orsaka.

X-X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Kommunen gör gällande att den dagvattenanläggning som ska ta hand om vattnet tillhör detaljplanen, då den bara hänvisar till dagvattenanläggning Runnevåls industriområde. I praktiken är det två anläggningar: en dagvattenanläggning för Södra Runnevåls bostadsområde, som kopplas ihop med dagvattenanläggningen från detaljplanens kvartersområde till en gemensam sträcka genom banvallen Fryksdalsbanan. Södra Runnevåls

dagvattenanläggning ligger inom detaljplansmarken, men tjänar ett annat syfte. Dagvattnet ska betecknas som avloppsvatten och troligen måste någon avloppsvattenrening skapas, se rättsfallet MÖD 2017:70.

X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Detaljplanen berör Frykdals- och Värmlandsbanorna. Det är oklart om dagvattnet rinner i diken längs Värmlandsbanan på sin väg till Norsälven. Genomförande av detaljplanen får inte medföra att mer dagvatten per tidsenhet riskerar att ledas till diken längs järnvägen. Båda järnvägsbanorna är av riksintresse för kommunikation och planförslaget får inte medföra påtaglig skada på ett riksintresse. Dagvatten som leds mot området intill järnvägen får inte riskera att bli ståendes och medföra erosion, tjäle eller andra skador på banvallen. Dagvatten är att ses som avloppsvatten, se rättsfallet MÖD 2017:70, och kommunen måste ta hänsyn till andra kommuner som berörs av utsläppen i Norsälven och samverka med dessa, i detta fall Grums kommun. Troligen måste någon avloppsvarrenrening skapas.

X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Kommunen hävdar att uppförandet av byggnader och anläggningar för industriändamål i Kils kommun utgör ett väsentligt samhällsintresse. Kommunen hävdar att det är brist på industrimark, men har i sin utredning tagit fram åtta alternativ till Runnevålsområdet. Det kan mot denna bakgrund inte anses råda brist på industrimark. Kommunen kan således inte anses ha visat att det föreligger ett väsentligt samhällsintresse. Tre av de framtagna områdena har bedömts vara ur miljösynpunkt lika bra som Runnevålsområdet; Sätterberga, Södra Lersätter och Lökene. Kommunen har redan från början hävdat att Runnevålsområdet är det enda och bästa området, oavsett vad utredningar och övrigt visat. Viljan att närmare undersöka de tre bästa alternativen har från kommunens sida varit lika med noll. All jordbruksmark är av nationellt samhällsintresse.

X-X-X-X har anfört bl.a. följande. I detaljplanen anges att planområdet utgör mark för en omlastningsterminal. Eftersom kommunen fortfarande har dörren öppen för en omlastningsterminal borde den ha visat sin planering i detaljplanen. Med den nu aktuella skrivelsen i detaljplanen är det svårt att greppa vad kommunen avser.

X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Kommunens påstående om att en behovsprövning arbetats fram i samband med planläggningen stämmer inte, utredningarna fanns redan 2014-2015. Den nu aktuella planen är en redigering av detaljplanen för Humletorps industriområde från 2016 och alla utredningar är klara sedan länge. Även miljökonsekvensbeskrivningen gjordes inför denna äldre detaljplan. Det är oklart hur kommunen utan utredningar kan förutsätta att planen inte kommer att orsaka förändringar i luftkvaliteten. Kommunen har angett att planläggningen under alla omständigheter inte märkbart kommer försämra bullersituationen i området. Detta har motbevisats av tidigare utredningar, av vilka framkommer bl.a. att vilken bullerbelastning som planen kan medföra beror på vilken typ av industri som etablerar sig och att en utökning av industriområdet förväntas påverka bullersituationen för kringliggande bostäder. Det nu aktuella industriområdet ligger inte i anslutning till befintliga verksamheter.

X-X-X-X har anfört bl.a. följande. Detaljplanen saknar delar som bör finnas, t.ex. förord, innehållsförteckning och referensförteckning. Bilageförteckningen är bristfällig. En ovan läsare saknar rimlig chans att tillgodogöra sig innehållet i detaljplanen.

X, som till sitt överklagande bifogat Runnevålsgruppens ljudundersökning, och **S.A.A** har anfört bl.a. följande. Kungörelsen till samrådet kan inte ansetts ha skett i god tid och kom dessutom ut i anslutning till sportlovet.

Granskningsprocessen kungjordes på kommunens anslagstavla endast sex dagar innan granskningstidens början. Granskningstiden var mellan den 25 juni och den 30 juli 2018. Vidare saknas fastighetsförteckning i granskningshandlingen. Inkomna synpunkter har resulterat i några mindre redaktionella justeringar, men inte föranlett någon ändring av planförslaget. Efter antagandet av detaljplanen har MKB:n inte publicerats på kommunens webbplats.

Under samrådstiden har två bullerundersökningar som kommunen referat till i detaljplanen inte hållits tillgängliga. Det har därmed inte gått att förstå argumentationen i detaljplanen. Den reviderade geotekniska utredningen från 2015 har inte redovisats. Den geotekniska utredning som har redovisats är från 2009 och avser en omlastningsterminal. Kompletterande geotekniska undersökningar krävs. Även den bullerutredning som har redovisats är från 2009 och avser en omlastningsterminal. I den PM för trafik som upprättats av ÅF 2015 finns inga bullerberäkningar. Bullerberäkningar finns i två undersökningar, WSP PM och WSP Rapport, båda från 2015, som inte funnits med vid samråd eller granskning. Kommunen behandlar inte frågan om lågfrekvent ljud. Det anges att kompletterande bullerutredningar ska göras, men inte när. Den mätning som har gjorts är inte komplett, då mätning skett under endast fem timmar istället för under en hel dag. Samtliga bullerkällor vid planområdet har inte inventerats. I MKB:n anges att trafiken och redovisade siffror är osäkra, samtidigt som det anges att trafiken bara nämnvärt kommer att öka och att inte större hinder och att den nya industrigatan kommer att öka med ca. 1 200 fordon, varav 25 procent tunga fordon.

Behovsprövningen baserar sig på utredningar från 2009 och 2015 och fanns framtagen flera år innan arbetet med behovsprövningen började, inte i samband med planläggningen. Miljöbedömningen är inte gjord i efterhand. Den nu aktuella planen är i grunden den tidigare av kommunen antagna planen för Humletorps industriområde, fast med nytt namn. Det som skiljer planerna åt är att Runnevåls industriområde har fått en ny plankarta och att frågorna avseende buller, dagvatten och trafikproblematik tonats ned. Flera av bristerna från den förra planen kvarstår. Kommunen blandar in skrivningar från ÖP 2016, som inte är gällande, och den

gällande ÖP 2010 är 8 år gammal. Det finns flertalet exempel på motsägelsefulla uttalanden i planen, bl.a. gällande dagvattenhantering, buller, byggnadshöjder och trafikökning. I miljökonsekvensbeskrivningens bedömning av bästa plats har flera områden bedömts som inte har något stöd i ÖP 2010. Vid bedömningen av områdena har hänvisats till uppgifter som finns i ÖP 2016, som inte är gällande, och till uppgifter som inte återfinns i någon ÖP. Även i detaljplanen hänvisas till ÖP 2016. Kommunens metod för jämförelse mellan de olika områdena är bara en ytlig bedömningsjämförelse utan redovisade mätbara eller rankade kriterier.

På plankartan har kommunen använt planbestämmelsen J₁ för att precisera vilken markanvändning som ska vara tillåten. Planbestämmelsens innebörd är otydlig då ingen speciell funktion anges och bör ändras, eftersom beteckningen J₁ inte finns. Den adekvata beteckningen för icke-störande småindustri är J_m. J_m tillåter industrier, som bedrivs i mindre skala och som genom sin art inte är störande för omgivningen.

Både MKB:n och detaljplanen innehåller relativa uttryck. Det är omöjligt att förstå och bedöma vad som menas och svårt att förstå hur kommunen kommit fram till sina slutsatser. Det har inte lämnats någon förklaring till varför de i MKB:n angivna alternativa områdena valts ut. Flera av de alternativa områdena finns inte i ÖP 2010. De invändningar som kan göras gällande mot alternativen kan också göras gällande mot Runnevålsområdet, som dessutom ligger i närheten av ett stort bostadsområde. Kommunen har på förhand bestämt att Runnevål skulle bli det bästa området. Jämförelsen mellan alternativen har bara varit ytlig och utan mätbara eller rankade kriterier. Det framgår inte hur olika faktorer värderats. Kommunen har inte tagit hänsyn till Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42 (se rättsfallet MÖD 2013:9). Uppgifterna i miljörapporten ska vara fullständiga och tillförlitliga och kunna ligga till grund för de förfaranden som anges i direktivet. I den nu aktuella miljörapporten finns inga bedömningskriterier som är tillförlitliga. De alternativa platserna har inte undersökts lika som planförslaget.

Runnevål anses kunna planläggas trots att det finns jordbruksmark, medan detta anses vara ett hinder för planläggning av andra områden som redogörs för i MKB:n. Den aktuella jordbruksmarkens värde av idag och i framtiden har inte redovisats. Kommunen har inte redovisat för vad den menar med väsentligt samhällsintresse, som måste föreligga för att jordbruksmark ska få tas i anspråk. En redogörelse för vad som anses vara väsentliga samhällsintressen finns inte i den aktuella översiktsplanen. Det framstår inte heller som försvarligt att ta i anspråk jordbruksmarken när det finns andra alternativ. Kommunen anger att jordbruksmarken norr om kvartersmarken kan brukas, men nämner inte att det ska anläggas svackdiken och en dagvattendamm på denna mark. Dagvattendammen är utmärkt på plankartan.

Kommunen har inte redogjort för vilka undersökningar som gjorts avseende de andra markområdena som redogörs för i MKB:n. Bl.a. saknas undersökningar avseende miljö, dagvattenhantering, naturinventering, hälsa och buller. Beträffande dagvattenhanteringen har i planen tagits in bestämmelser om att minst tio procent av fastighetsarean ska vara genomsläpplig och inte får hårdgöras och att högst 70 procent av fastighetsarean får bebyggas. Vidare anges i planen att lokalt omhändertagande av dagvatten möjliggörs på den egna fastigheten genom att det ut mot Frykdalsbanan finns en zon som inte får förses med byggnader. Av de geotekniska utredningarna framkommer att möjligheterna till infiltration av dagvatten bedöms vara små inom planområdet. Kommunens förslag att dagvatten ska kunna infiltreras framstår inte som hållbart när möjligheterna till infiltration är låg. Infiltration och rening fungerar sämre, eller inte alls, under vinterhalvåret. Vidare hävdar Kommunen att det inte finns någon risk för Frykdalsbanan och Värmlandsbanan, vilket Länsstyrelsen, WSP och Trafikverket inte instämmer i. Samtidigt hävdar kommunen att det finns en acceptabel översvämningsrisk, utan att ha gjort några beräkningar större än 10-årsregn. Kommunen har inte tagit hänsyn till länsstyrelsens rekommendation och inte heller till VA-utredningen, i fråga om att säkerställa att riksintressen inte skadas. I detta fall bör bortledandet av vatten anses utgöra avlopp, eftersom det är fråga om bortledande av vatten från ett område

med samlad bebyggelse, varför kommunen har en skyldighet att bygga ut dagvattenanläggningen med någon form av rening.

Planförslaget tar i anspråk skogsmark som innehåller spridningskorridorer för två hotade, rödlistade, fjärilar vilka ska sparas och utvecklas enligt Naturvårdsprogram 2007 Kils kommun. Kommunen har inte gjort någon naturvärdesinventering och inte heller inom planområdet tittat på parametrarna artvärde och biotopvärden. Kommunen har utan undersökning konstaterat att det inte finns några utrotningshotade arter i biotopen som svackdiket utgör. Flera miljö kvalitetsmål kommer att påverkas negativt, t.ex. ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö och ett rikt växt och djurliv.

LM har därutöver tillsammans med **KJ** redovisat flertalet bilagor och anfört i huvudsak följande. Kommunen har inte tydligt redovisat hur dagvatten från den nedre dagvattendammen ska hanteras och inte heller om området är lämpligt att bebygga ur ett dagvattenperspektiv. Planeringen av dagvattnet bör ske från start i samband med upprättandet av nya planer. Uppgifterna om flödesreglering för dagvatten skiljer sig mellan plankartan för Humetorps industriområde och plankartan för Runnevåls industriområde. Detta trots att kartorna redovisar samma område och att samma undersökningar ligger till grund för uppgifterna. I planen anges inget om de föreslagna och nödvändiga fördröjningsmagasinen, som inte heller är inritade på plankartan. Det dagvatten som leds bort från den samlade bebyggelsen är avloppsvatten. Kommunen har inte planerat någon anläggning eller annan reningsåtgärd för avloppsvattnet och inte heller redovisat hur rening i svackdiken går till under vinterhalvåret. Trafikverket har beslutat att anlägga en traktorväg mellan järnvägen och planområdet, vilket påverkar dagvattenhanteringen och riskerar att medföra att vatten blir stående mellan järnvägsbanken och den planerade vägen. Detta har inte beaktats vid planläggningen och traktorvägen finns inte heller med på plankartan. Marken i planområdet kommer inte vara genomsläpplig och om avvattningsystemen inte anpassas för de nya förutsättningarna finns det stor risk för översvämningar. Kommunen har inte visat hur skyddet av järnvägen kan garanteras genom

dagvattenhanteringen. Kommunen har inte heller gjort någon riskutredning avseende järnvägen. De skyddsåtgärder och utredningar som länsstyrelsen förordat har inte behandlats i arbetet med planen.

X och X har beretts tillfälle att yttra sig men inte avhörts.

Kommunen har motsatt sig bifall till överklagandet och anfört bl.a. följande. Enligt både 3 kap. 1 miljöbalken och 2 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Vidare ska bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas vid planläggningen. Enligt 3 kap. 5 § miljöbalken framgår att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Näringslivet i kommunen kännetecknas av en mycket stark småföretagarkultur och kommunen är att betrakta som en renodlad småföretagarkommun. Det råder brist på industrimark i Kils kommun, särskilt i de centrala delarna. I gällande översiktsplan anges att aktuellt område omfattas av ett utvecklingsprogram avseende industrimark för centrala Kils tätort. Kommunen verkar för att ha god tillgång till planlagd mark för verksamheter, för att underlätta för dem att etablera sig och verka i kommunen. I de allra flesta fall är näringslivet intresserade av etableringar centralt. Bättre möjligheter till etablering bidrar till ökad sysselsättning och fler arbetstillfällen vilket leder till ökad ekonomisk aktivitet i kommunen och regionen. Tillgången till industrimark utgör således ett väsentligt samhällsintresse.

I detaljplanen för Runnevals industriområde tas brukningsvärd jordbruksmark i anspråk. Aktuell jordbruksmark klassificeras som nivå 3. Ianspråktagandet har i

behovsbedömningen/MKB övervägts och bedömts i planförslaget. Planområdet har stöd i gällande översiktsplan. Därutöver hade Länsstyrelsen i Värmland i sitt granskningsyttrande inga synpunkter avseende ianspråktagandet av brukningsvärd jordbruksmark. I Kils kommun råder ingen brist på jordbruksmark. Jordbruksmark utgör 19,2 procent av kommunens totala yta (6906 ha av kommunens totala yta om 35 972 ha). Planområdet uppgår till 39 ha där 19 ha är planerat för verksamheter, resterande 20 ha utgör fortsatt jordbruksmark. I planförslaget har kommunen således valt att inte ta all jordbruksmark i närområdet i anspråk utan begränsat det i den mån det varit möjligt. Den östra delen av planområdet är således avsedd för odling, vilket innebär att delar av jordbruksmarken kan fortsätta att brukas inom planområdet. Vidare har alternativa placeringar för byggnader och anläggningar för industriändamål utretts i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och det aktuella planområdet har bedömts som mest lämpligt för ändamålet. Av utredningen framkom att merparten av de alternativa lokaliseringarna saknar stöd i gällande översiktsplan och att de alternativa lokaliseringarna innebär stora kostnader för bland annat spill- och dagvatten samt geotekniska svårigheter.

Utifrån detta vidhåller kommunen sin bedömning, att planläggningen bedöms tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte bedöms kunna tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

DOMSKÄL

Klagorätt

Av 13 kap. 8 § PBL med dess hänvisning till 42 § förvaltningslagen (2017:900) framgår att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. För att ha rätt att överklaga ett beslut om att anta en detaljplan krävs därutöver enligt 13 kap. 11 § första stycket PBL att klaganden före utgången av granskningstiden skriftligen framfört synpunkter som inte blivit tillgodosedda. Denna inskränkning i rätten att överklaga gäller inte om

1. beslutet har gått emot sakägaren genom att förslaget ändrats efter granskningstiden, eller

2. överklagandet grundas på att beslutet inte har tillkommit i laga ordning.

Av praxis följer att det i första hand är en fastighets geografiska anknytning till planområdet som skapar en rätt för ägaren att överklaga. Detaljplanebeslut angår alltså ägaren till en fastighet som ligger inom planområdet. I vissa situationer anses en ägare ha rätt att överklaga även om hans eller hennes fastighet ligger utanför planområdet. Så brukar vara fallet när fastigheten gränsar direkt till området eller om det bara är en gata eller en väg som skiljer fastigheten från områdets gräns. Skulle en fastighet i nära grannskap vara berörd på något särskilt sätt, kan också den omständigheten medföra att beslutet angår ägaren så som förutsätts för att klagorätt ska anses föreligga. En fastighetsägare kan orsakas påtagliga olägenheter av ett planbeslut också i sådana fall, exempelvis genom att den planerade bebyggelsen förutsätter genomfartstrafik vid fastigheten, även om den ligger utanför planområdet. Trots att restriktivitet är påkallad, kan det finnas ytterligare undantagsfall där en mer strikt tillämpning kopplad till den geografiska anknytningen innebär att en enskild inte ges möjlighet att ta sina intressen till vara fastän planbeslutet vid en objektiv bedömning får påtagliga effekter för henne eller honom. Även i sådana fall kan det föreligga klagorätt. (Se rättsfallet NJA 2017 s. 421).

I nu aktuellt fall möjliggör detaljplanen industri med begränsad omgivningspåverkan. Enligt planen ska området närmast bostadsområdet bestå av odling följt av natur och först därefter industri. Av planen framkommer att trafik till och från planområdet inte kommer att åka förbi fastigheterna i X bostadsområde som ligger norr om planområdet.

K-Å.J (D) äger en fastighet som ligger i planområdet. O.H och M.L X-X-X-X

X-X-X-X ger fastigheter som endast åtskiljs av planområdet av en väg, även om vad som kan betraktas som vägområde vid denna bedömning är väl tilltaget. Samtliga av dessa klaganden har även före utgången av granskningstiden yttrat sig och framfört synpunkter som inte blivit tillgodosedda. De har därför rätt att överklaga antagandebeslutet.

Av 13 kap. 12 § PBL framgår att en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för verksamheter eller åtgärder som anges i 4 kap. 34 § PBL. Industriändamål är en sådan verksamhet som anges i den senare angivna bestämmelsen.

Kils Naturskyddsförening är en sådan ideell juridisk person som uppfyller kriterierna för talerätt i 13 kap. 12 § PBL. Detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för industriändamål. Föreningen har därför rätt att överklaga beslutet om att anta detaljplanen.

X äger tillsammans med X en fastighet som endast åtskiljs av planområdet av en väg, även om vad som kan betraktas som vägområde vid denna bedömning är väl tilltaget. Hon har dock inte före utgången av granskningstiden yttrat sig och framfört synpunkter och kan inte anses ha grundat sitt överklagande på att beslutet inte tillkommit i laga ordning. Hennes överklagande ska därför avvisas med stöd av 13 kap. 11 § PBL.

Övriga klaganden, inklusive Handikappföreningarna i Kil, vare sig äger eller är bosatta på en fastighet på ett sådant sätt i anslutning till planområdet att de med hänsyn till verkningarna av den enligt detaljplanen tillåtna markanvändningen har

rätt att överklaga beslutet om att anta detaljplanen. Handikappföreningarna i Kil är inte en sådan förning som avses i 13 kap. 12 § PBL. Dessa klaganden har alltså inte rätt att föra talan gentemot beslutet enligt 13 kap. 8 § PBL och deras överklaganden ska därför avvisas.

Prövning av detaljplanen

Allmänt om mark- och miljödomstolens prövning

Enligt 13 kap. 17 § PBL ska den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna och antingen fastställa eller upphäva antagandebeslutet i dess helhet. Detta innebär att mark- och miljödomstolen, som i detta fall är den överprövande myndigheten, inte på eget initiativ ska göra en omfattande inventering i fråga om beslutets laglighet. Domstolen ska i princip utifrån vad de klagande anfört, pröva lagligheten av beslutet att anta detaljplanen.

Enligt 1 kap. 2 § PBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. PBL bygger på principen om decentralisering av beslutsfattandet och kommunal självbestämmanderätt i frågor som rör bl.a. riktlinjer för markanvändningen i kommunen. Kommunen har att, inom vida ramar, avgöra hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen. Vid planläggning ska dock enligt 2 kap. 1 § PBL hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

De klagandes invändningar

De klagoberättigade klagandena har som grund för yrkandet att planen ska upphävas hänvisat till allmänna intressen avseende bl.a. ingrepp i miljön, ianspråktagande av jordbruksmark, skyddande av grönområden, dagvattenhantering samt bristande utredning och formaliafel i detaljplan och MKB. De har också hänvisat till enskilda intressen såsom buller från planområdet och kommande trafik.

Frågan om brukningsvärd jordbruksmark

Enligt 2 kap. 2 § PBL ska detaljplaneläggning syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas.

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är jord- och skogsbruk av nationell betydelse och brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Med jordbruksmark avses åkermark och betesmark som ingår i fastighet som är taxerad som lantbruksenhet (se 12 kap. 7 § miljöbalken). Sådan mark är brukningsvärd om den med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är väl lämpad för jordbruksproduktion (prop. 1985/86:3 s. 158). Vid den bedömningen bör även beaktas att jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet och att syftet med bestämmelsen är att säkerställa en långsiktig hushållning (jfr prop. 1985/86:3 s. 53).

De nu aktuella fastigheterna är taxerade som lantbruksenheter, vilket är ett samlingsnamn för jord- och skogsbruksfastigheter. Planområdet omfattar mark som enligt Kils kommuns översiktsplan utgör värdefull jordbruksmark, se ÖP 2010 s. 79. Även bildmaterialet i planbeskrivningen, av vilket framgår att marken brukats nyligen samt att marken i fråga förefaller vara av större sammanhängande storlek, ger stöd för detta. Sammantaget är det enligt mark- och miljödomstolens bedömning utrett att detaljplanen innebär ett ianspråktagande av sådan brukningsvärd jordbruksmark som avses i 3 kap. 4 § miljöbalken. Frågorna är då om marken behöver tas i anspråk för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Som exempel på väsentliga samhällsintressen anges i förarbetena t.ex. bostadsförsörjningsbehovet, intresset av att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra, att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem samt att säkerställa viktiga rekreationsintressen (se prop. 1985/86:3 s. 53). Genom planen möjliggörs uppförandet av småskalig industri på förhållandevis nära avstånd till Kils kommuns centrum och i närheten av befintlig bostadsbebyggelse. Mark- och miljödomstolen delar kommunens bedömning att den enligt detaljplanen avsedda markanvändningen får anses utgöra ett väsentligt samhällsintresse. Frågan är då om detta behov i stället kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Med *tillfredsställande* i 3 kap. 4 § miljöbalken avses enligt förarbetena att den alternativa lokaliseringen ska vara fullt godtagbar ur samhällsbyggnadssynpunkt, vilket bl.a. innebär att den ska vara funktionellt lämplig och ekonomiskt rimlig. Det innebär vidare ett krav på utredning i frågan om lokaliseringen av exploateringsföretaget på ett tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark. I förarbetena uttalade departementschefen att utgångspunkten är att kommunerna, i de fall de anser sig tvingade att ta i anspråk brukningsvärd jordbruksmark för utbyggnadsändamål, i översiktsplanen redovisar de alternativa utbyggnadsområden som har studerats och även belyser konsekvenserna från allmän synpunkt av de olika alternativen. (Se prop. 1985/86:3 s. 54 och s. 158.)

För att få ta i anspråk brukningsvärd jordbruksmark krävs alltså att det är utrett att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark (se Mark- och miljööverdomstolens domar den 9 april 2018 i mål nr P 5481-17 och den 9 november 2018 i mål P 8280-17).

I MKB:n har det markområde som omfattas av den överklagade detaljplanen jämförts med olika alternativ. Vid sammanställningen över sammanlagda miljökonsekvenser har tre andra markområden bedömts ligga på jämförbar nivå med planområdet. Två av dessa tre alternativ, Sätterberga och Lökene, skulle innebära att jordbruksmark inte togs i anspråk.

Beträffande alternativet Sätterberga anges i MKB:n att området inte bedöms vara ett lämpligt alternativ på grund av kostnader för inköp av mark, ny väganslutning och anslutning till kommunalt dricks- och spillvatten. Tidigare i redogörelsen anges dock att området bedöms relativt enkelt kunna anslutas till befintligt vägnät (se s. 18 i MKB:n). Någon närmare redogörelse av kostnaden för inköp av mark, ny väganslutning och anslutning till kommunalt dricks- och spillvatten finns inte.

Vad gäller alternativet Lökene har kommunen angett att det inte är lämpligt på grund av dess värde för rekreation och friluftsliv samt kostnaderna för ny väganslutning till kommunalt dricks- och spillvatten. Marken ägs av kommunen och ligger inom ett i översiktsplanen utpekat friluftsområde. Området avgränsas dock av järnvägen söderut och av en väg norrut samt ligger i utkanten av friluftsområdet. Alternativet Lökene får anses vara väl avskilt från i översiktsplanen angivna vandringsleder och innebär inte att skog med höga sociala värden tas i anspråk (se ÖP 2010 s. 69). Det får anses fråga om ett område med förhållandevis begränsat värde för friluftslivet. Vidare framkommer att området bedöms relativt enkelt kunna anslutas till befintligt vägnät (se s. 19 i MKB:n). Någon närmare redogörelse av kostnaden för ny väganslutning och anslutning till kommunalt dricks- och spillvatten finns inte.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning saknas det utredning som visar att alternativen Sätterberga och Lökene är annat än funktionellt lämpliga samt ekonomiskt rimliga. Det kan därför inte anses vara utrett att det behov planområdet ska uppfylla inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Beslutet att anta detaljplanen strider därmed mot 3 kap. 4 § miljöbalken. De klagoberättigades överklaganden ska därför bifallas, vilket innebär att beslutet ska upphävas.

ANVISNINGAR FÖR ÖVERKLAGANDE, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 19 februari 2020

Gustaf Strand

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Gustaf Strand, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Aldegren.